

**Міністерство освіти та науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія державних установ України»**

Ступінь освіти	Третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	032 Історія та археологія
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Заняття	Лекції – 10 годин Семінари – 20 годин
Мова викладання:	українська
Кафедра, що викладає	історії
Викладач 	Міронова Ірина Сергіївна доктор історичних наук професор Персональна сторінка: https://chmnu.edu.ua/mironova-irina-sergiyivna/ E-mail: ya.irina761@gmail.com

1. Анотація до курсу

Дисципліна «Історія державних установ України» відноситься до вибіркових освітніх компонентів освітньо-наукової програми підготовки здобувачів ступеня доктора філософії (PhD).

Дисципліна присвячена новому напрямку історичних досліджень – інституціознавству (історії державних установ). При вивченні курсу здобувачі дізнаються про процес утворення державних установ як невід’ємних атрибутів і органів будь-якої держави, на території сучасної України, починаючи від зародження урядуючих інституцій у Давній Русі IX ст. і до початку XX ст., коли тут діяли установи Російської та Австро-Угорської імперій. Зможуть дізнатися про особливості організації та діяльності державних установ за часів Київської та Галицько-Волинської Русі, Великого князівства Литовського, Польського королівства, Речі Посполитої, Російської імперії, Австрійської/Австро-Угорської імперії тощо.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: ознайомити здобувачів із процесом виникнення та розвитку держави та апарату управління, історією державних установ України за певних історичних періодів у цілому. Сформувані цілісне розуміння процесів, закономірностей та особливостей створення, діяльності та кризових явищ в історії державних установ. Навчити здобувачів вільно оперувати сучасними концептами історичного державотворення та широким фактологічним матеріалом.

Завдання:

– ознайомити здобувачів з теоретичними основами інституціознавства як науки, його понятійним апаратом та термінологічною системою;

- сформувати у здобувачів розуміння специфіки створення та діяльності державних установ в Україні з огляду на тривалий час її бездержавного існування;
- ознайомити здобувачів із загальною характеристикою системи державних установ України у різні історичні епохи;
- показати основні види історичних джерел, що утворилися в діяльності державних установ.

3. Результати навчання:

- вміння визначати основні види історичних джерел, що утворилися в діяльності державних установ;
- можливість орієнтуватися в системах державних установ Давньої Русі, Великого князівства Литовського, Речі Посполитої, Гетьманщини, Російської та Австрійської імперій, інституційних процесах XX та XXI ст.;
- виявлення зацікавленості у самостійному пошуку відповідної інформації, щодо створення, реформування та ефективності діяльності державних установ IX–XXI ст.;
- здатність аналізувати інструментальні та інформаційні аспекти управління державною установою та здатність прогнозувати розвиток історичного процесу.

4. Зміст дисципліни (перелік основних тем):

- Тема 1. Понятійний апарат та періодизація історії державних установ.
- Тема 2. Джерельна та історіографічна база дослідження історії державних установ.
- Тема 3. Державні установи Давньої Русі та Великого князівства Литовського.
- Тема 4. Урядуючі інституції Речі Посполитої на українських землях (XIV–XVIII ст.).
- Тема 5. Державні установи Війська Запорозького.
- Тема 6. Урядуючі інституції України за Російської Австрійської імперії.
- Тема 7. Історія утворення та функціонування державних установ України в СРСР.
- Тема 8. Новітня історія державотворення в незалежній Україні.
- Тема 9. Інструментальні та інформаційні аспекти управління державною установою.

5. Методи навчання

Різноманітні форми та методи роботи: читання лекцій, проведення семінарських занять, організація самостійної роботи здобувачів під керівництвом викладача, керівництво та контроль за виконанням творчих індивідуальних завдань, заохочення здобувачів до дискусій із проблемних питань, що виносяться на розгляд в плані практичних занять.

6. Форми контролю

Оцінювання якості знань здобувачів здійснюється шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю.

Форми участі здобувачів в освітньому процесі, які підлягають поточному контролю: виступ з основного питання; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття; аналіз нормативно-правових актів, історичних джерел і монографій; письмові завдання (самостійна, контрольна робота тощо); науково-дослідницьке завдання (проект) (письмова робота, оформлена відповідно до вимог).

Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю – заліку.

7. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89	Добре	B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81		C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74	Задовільно	D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66		E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно (з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

8. Рекомендовані джерела інформації

1. Основні:

- Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної української нації XIX – XX ст. Навч. посібник. К.: Генеза, 2019. 360 с.
- Гуржій О. Українська козацька держава в другій половині XVII–XVIII ст.: кордони, населення, право. К.: Основи. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Hurzhii_Oleksandr/Ukrainska_kozatska_derzhava_v_druhii_poloyni_XVII_XVIII_st_kordony_naselennia_pravo/
- Єрмолаєв В. М. Історія вищих представницьких органів влади в Україні: Навчальний посібник. Х.: Право, 2007. URL: <http://www.twirpx.com/file/1241244/>
- Зінкевич Р.Д., Ратушна О.М., Нагірняк А.Я. Історія державності та культури України. Львів: Львівська політехніка, 2023. 240 с.
- Каденюк О.С., Сажко В.В. Історія та культура України: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти. Кам'янець-Подільський, 2022. 445 с.
- Кресін О. В. Політико-правова спадщина української політичної еміграції першої половини XVIII ст. К.: Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. URL: <http://history.org.ua/JournALL/journal/2004/1/14.pdf>
- Купчинський О. Акти і документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV ст.: Дослідження, тексти. Львів, 2005. URL: <http://www.twirpx.com/file/636261/>
- Лазарович М. Історія та культура України: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2023. 731 с.
- Левченко Л. Історія Миколаївського і Севастопольського військового губернаторства (1805–1900): Навчальний посібник. Миколаїв: Вид. МДГУ ім. Петра Могили, 2006.
- Паньонко І. М. Органи влади Запорозької Січі: Монографія. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2006.
- Папакін Г. Історія державних установ України: Урядуючі інституції та державні установи IX – початку XX ст. / НАН України. Інститут історії України; Національна академія керівних кадрів культури і мистецтва. К.: Інститут історії України, 2010. 243 с.

- Радченко Л. С. Історія України з найдавніших часів до XX століття. Частина I. Боярка-Ніжин: ВП НУБІП, 2015. 240 с.
- Шандра В. С. Генерал-губернаторства в Україні: XIX – початок XX ст. К.: Інститут історії України, 2005.

2. Додаткові:

- Гуржій І. Гетьман Іван Скоропадський. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Hurzhii_Oleksandr/Hetman_Ivan_Skoropadskyi/
- Крип'якевич І. Студії над державою Богдана Хмельницького // Записки Наукового товариства ім. Шевченка. – Тт. 130, 134-135, 138-140, 144, 151 та ін.
- Моця О. П. Місце князівської військової дружини в державній системі Київської Русі // Воєнна історія. № 5–6 (23–24), 2005. С. 50–68.
- Смолій В., Степанков В. Українська державна ідея: проблеми формування, еволюції, реалізації. К.: Альтернативи, 1997. URL: http://chtyvo.org.ua/authors/Smolii_Valerii/Ukrainska_derzhavna_ideia_XVII__XVIII_stolit/
- Чухліб Т. Гетьмани Правобережної України в історії Центрально-Східної Європи (1663–1713). К.: Вид. дім «Києво-Могилянська Академія», 2004.
- Шандор В. Закарпаття: історично-правничий нарис від IX ст. до 1920. Нью-Йорк: Карпатський Союз. URL: <https://studentu.click/doc/shandor-vikentijzakarpattya-istorichno-pravnijj-naris-vid-kh-st-do-17052>
- Яковенко Н. Нарис історії середньовічної та ранньомодерної України. Вид. 2-е, перероблене і розширене. К.: Критика, 2005.

3. Інформаційні ресурси

- Ізборник. Історія України IX–XVIII ст. www.litopys.org.ua
- Інститут археології НАН України. www.iananu.kiev.ua
- Інститут історії України. www.history.org.ua
- Історична правда. www.istpravda.com.ua/tags/tag_історія+України/
- Лікбез – Історичний фронт. likbez.org.ua/ Національна бібліотека імені В.І. Вернадського. www.nbuv.gov.ua
- Національна бібліотека імені Ярослава Мудрого. www.nplu.org.ua